

Dir Koeënwóóf

een uitgave van de heemkring voeren en omstreken jaargang 1990
nummer 2

korrespondentie-adres: J. Nyssen, veurzerveid 28a.3790 voeren

Medewerkers:

H. en F. Maurer, P. en F. de Warrimont, L. Reestman, T. Broers,
L. Schreurs, R. Brouwers, J. Geelen, J. Nijssen, B. Mergelsberg.

Inhoud:

13.....	Verslag
14.....	Publikaties
15,16,17.....	Verslag
18 t/m 23.....	"Zòw v'r 'ns 'ne rej spele?"
24, 25.....	Kleine landschaps- elementen, noodzakelijk in het landschap.

Dit nummer van d'r Koeënwoof kwam mede tot stand door
steun van De Kulturele Raad van Voeren.

BIJEENKOMST HEEMKRING VOEREN EN OMSTREKEN 8.3.1990.

Aanwezig: R. Brouwers, J. Nijssen, L. Schreurs, T. Broers, P. en F. de Warrimont. H. en F. Maurer, L. Reestman, B. Mergelsberg.

Organisatie 13.3.1990.

JN zal de inleiding en het welkomswoord verzorgen. Aan de orde moet komen:

- Inleiding van onze vereniging
- Afspraken omtrent roken
- Aan het einde van de lezing zullen we een mandje laten rondgaan
- We hebben geen entree.
- Inleiding spreker
- Thema benoemen
- Aankondiging van de receptie
- Aankondiging van de publikatie van de eerste lessenreeks "Kal good Plat".
- Aankondiging van de eerste uitgave van ons krantje.

JN zal ook de afsluiting en een dankwoord aan de spreker verzorgen.

BM zal twee platen verzorgen.

Krantje.

We zullen de nummering van de blz per jaargang laten doorlopen.

Eerste uitgave: Jaargang 1990, nummer 1.

Onder elke bladzijde wordt de naam van het blad plus de jaargang en het nummer getypt.

De naam van het blaadje luidt: "D'r Koeënwoof".

Trip-Sopfeesten.

Wat zouden wij tijdens deze feesten kunnen doen?

Tijdens de volgende bijeenkomst komen we hierop terug.

Mededelingen.

De pastoor van SMV heeft een dokument gevonden dat dateert uit de WO I en waarin de burgemeester verplicht wordt om de inwoners van zijn gemeente om de veertien dagen in het openbaar te waarschuwen voor de gevaren van de elektrische draad.

BM heeft een brief ontvangen van het kadaster te Roermond waarin vermeld wordt dat het minuutplan van de kern van Noorbeek aanwezig moet zijn in het Rijksarchief te Maastricht. Eerder had een van onze leden gekonstateerd dat het minuutplan daar niet meer aanwezig was.

Het Davidsfonds van de Voerstreek organiseert in de week van 24.3. 1990 een rariteiten-kabinet.

RB werkt aan een artikel over de inval van de Duitsers in SGV.

BIJEENKOMST HEEMKRING VOEREN EN OMSTREKEN 5.4.1990.

Aanwezig: P. de Warrimont, F. Maurer, R. Brouwers, L. Reestman, L. Schreurs en B. Mergelsberg.

"D'r Koeenwoof" 1990, nummer 2.

Cramignons.

RB en LS zullen proberen om voor de volgende keer het een en ander op papier te zetten voor het volgende krantje.

D'r Koenwoof.

Als de kopie voor de volgende krant klaar is en er staat niet genoeg geld op de bank dan gaan we met de pet rond.

Bij volgende activiteiten bezorgen we geen huis aan huis folder meer.

Heemkring en Milieugroep.

In september zullen we een vergadering proberen te regelen met de milieugroep. Misschien kunnen we samen de lezingen in het voorjaar organiseren.

Mededelingen.

Het rariteiten-kabinet was een groot succes en is voor herhaling vatbaar.

De werkgroep Kapellen heeft twee bijeenkomsten gehad. Tijdens een bijeenkomst is de OLV kapel aan de Kinkeberg bezocht.

PUBLIKATIES.

"Fehlen Scheibenkreuze sowie Rad- und Ringkreuze zwischen Ems und Seine?" in: Signalisations de sépultures et stèles discoïdales, V - XIX siècles. Actes des Journées de Carcassonne, sept. 1987- (1990); pag. 13 t/m pag. 30. Door: Jaak Nijssen.

In dit artikel inventariseert en beschrijft Jaak Nijssen allereerst "Klein-denkmäler" in het gebied tussen de Ems en de Seine. Een tekening op pagina 15, van Jan Aussems, 's Gravenvoeren, toont ons enige grondvormen van kleine gedenktekens met de daarbij behorende benamingen waardoor het vervolg van het artikel ook voor een volstrekte leek op dit gebied bevattelijk blijft. Kaarten op pag. 15, 17 en 23 laten zien welke geografische posities de voor het onderzoek gebruikte gedenktekens in het bovengenoemde gebied innemen.

We vinden in het artikel vele afbeeldingen van gedenktekens, uiteraard ook van gedenktekens uit onze omgeving: p. 19, afb. 11: "Eupen", afb. 12: "Val Dieu"; p. 21, afb. 19: "Welkenraedt", afb. 20: "'s Gravenvoeren"; p. 27, afb. 37: "Walhorn", afb. 38: "Aldenhoven", afb. 42: "Warsage"; p. 29, afb. 45: "Homburg".

Na analyse van het onderzoeksmateriaal konkludeert Jaak Nijssen dat het Rijn- en Maasland, hoewel rijk aan kleine gedenktekens, geen "Ring- en Scheibenkreuze" kent. "Hoogstens komen in dit gebied nevenvormen voor en een reden voor deze leemte kennen we tot nu toe nog niet", aldus de schrijver.

"1940 -1945. La Basse-Meuse dans la guerre" ; Publication de la Société Archéo-Historique de Vise et du Musée Régional d'Archéologie et d'Histoire; Mei 1990.

"Watermolens in Eijsden. Momentopnamen uit hun geschiedenis" : M. Meerman.- Eijsden: Stichting Eijsdens verleden.

"D'r Koenwoof" 1990, nummer 2.

BIJEENKOMST HEEMKRING VOEREN EN OMSTREKEN 3.5.1990

Aanwezig: J. Geelen, F. en H. Maurer, R. Brouwers, L. Schreurs,
T. Broers, L. Reestman, J. Nijssen en B. Mergelsberg.

LS leest zijn resultaten voor van zijn rondvraag rond cramignons.

Men kan lid worden van de Heemkring Voeren en omstreken voor een jaarlijkse bijdrage van 200 Bfr. Daarvoor in ruil ontvangt men 4 nummers van d'r Koeënwoof.

Er wordt een bijdrage van 3000 Bfr. gevraagd aan de Kulturele Raad van Voeren.

Twee leden van de Heemkring (RB en LS) bezochten de lezing van J. Notten over de geschiedenis van de Limburgse dialecten te Vaalsbroek.

Volgende bijeenkomst: bij L. Schreurs op 7.6.1990 om 8 uur.

BIJEENKOMST HEEMKRING VOEREN EN OMSTREKEN 7.6.1990

Aanwezig: P. en F. de Warrimont, J. Geelen, R. Brouwers, h. en F. Maurer, L. Schreurs, T. Broers, L. Reestman, J. Nijssen, B. Mergelsberg.

De jaarlijkse bijdrage.

Deze bijdrage werd betaald door: Brouwers, Maurer, Mergelsberg, Nijssen, Geelen, de Warrimont, Schreurs, Broers.

In totaal is ontvangen: 33 gulden, 20 DM, 600 Bfr.

We proeven allen van de linze-vlaai die door de echtgenote van LS gebakken is. Het smaakt voortreffelijk.

In Aken kent men een speciaal soort gebak dat men Linzer torte noemt (JN).

In Denemarken kent men eveneens een soort gebak dat men Linzer noemt en dat net als hier gemaakt wordt van zandtaartdeeg. (BM)

AGENDA.

1. Bijeenkomst Heem en Groen Noorbeek en Heemkring Voeren.
2. Bijeenkomst Milieugroep Voeren en Heemkring Voeren e.o.
3. D'r Koeenwoof.
4. Toelage Kulturele Raad.
5. Kapellen een monumenten.
6. Nederlands geld. Het nieuwe briefje van 25 gulden.
7. Tentoonstelling Vise en Bleiberg.
8. Voeren Aktueel.
9. Bronk SMV, SGV, Teuven en Moelingen.
10. "Mè-penning" "Godshalder".
11. Trip-sopfeesten.

1.

BM regelt een bijeenkomst in september op een woensdag in Noorbeek.

"D'r Koeenwoof" 1990, nummer 2.

2.
De Milieugroep Voeren en de Heemkring Voeren en omstreken komen bijeen op 12 september in De Swaen. Tijdens deze bijeenkomst zullen ze bekijken op welke gebieden er samengewerkt kan worden. JN is bereid om een lezing te houden over de papierfabrikatie te Schophem.

3.
Volgende zaken komen in "d'r Koeënwoof" nr. 2.:
Nieuwe voorkant gemaakt de LS.
Verslagen.
Artikel LS over cramignons.
JN laat BM een aantal namen en schrijvers van publikaties toekomeen die in deze krant opgenomen zullen worden.
Er worden dit keer 50 stuks gekopieerd.
Het Prov. Dokumentatiecentrum ontvangt een gratis exemplaar.
Heemkring Sint-Geertruid en de Heemkring Voeren en omstreken ruilen hun krantjes.

4.
We krijgen een toelage van 3000 Bfr. van de Kulturele Raad maar dan moeten we wel op onze publikaties vermelden dat deze o.m. tot stand kwamen dankzij de steun van de Kulturele Raad.

5.
BM zal kontakt opnemen met JW en indien deze geen bezwaren heeft zal BM een afspraak regelen met "Monumenten en Landschappen".

6.
Er is een nieuw briefje van 25 gulden uitgegeven. 6 van de 11 aanwezigen vonden het oude briefje mooier dan het nieuwe. 1 van de aanwezigen vond het nieuwe mooier.

7.
In Visé is een tentoonstelling georganiseerd over WO II door "la Société Archéo-Historique de Visé" en "le Musée Regional d'Archéologie et l'Histoire". Ons lid TB was ook aanwezig met foto's. Er was veel materiaal over het begin van de oorlog en de bevrijding. Ook de naburige forten werden behandeld.
In Eupen was een tentoonstelling te zien over "de verdrongen jaren" 1919-1945. De opa's werden toen ineens "de vijand" genoemd.
In Bleiberg werd een Open Dag georganiseerd die voornamelijk genealogisch van aard was. Soortgelijke verenigingen uit Visé, Maastricht en Hasselt (VVF) stelden hun materiaal ten toon.

8.
RB heeft in Voeren Aktueel een artikel geplaatst over het begin van WO II. Het geeft alleen informatie over 's Gravenvoeren.
JN geeft in dit nummer van VA een eigen reportage weer over de inval van de Duitsers. Hij heeft ook Mevr. Schillings en Dhr. Heuschen geïnterviewd.
JN heeft tevens een artikel geplaatst over "D'r Koeënwoof".

"D'r Koeenwoof" 1990, nummer 2.

9.

We konstateren dat organisaties zich gaan bezighouden met het maken van vaantjes en het plaatsen daarvan. In SGV is dit al enkele jaren het geval, in SMV is de bronkversiering van de wegen dit jaar voor het eerst op deze manier geregeld. (JN, RB)

In Moeÿlingen gaat het niet goed met de bronk (TB)

Heiligenhuisjes worden nog steeds door partikulieren opgesteld. (JN)

In SMV wordt de schutterij tijdens de bronk getrakteerd. (JN)

In SMV zetten de inwoners in het verleden nog vaantjes, de franstaligen echter niet. De bedoelde organisatie zet nu bij deze laatsten ook vaantjes voor de deur.

In Nederland, vlak na de oorlog, werd de wet op de zondagsrust goedgekeurd. Voor Nederlands Limburg hield dit in dat tijdens de bronk op zondagochtend de harmonie niet mocht spelen. Onder druk van het Katholieke Zuiden is deze wet na een jaar weer ongeldig verklaard. (PdW, H. en F. M., LS)

In onze tijd komt in Nederlands Zuid-Limburg regelmatig de klacht voor dat kerkklokken gluidsoverlast veroorzaken. (PdW en BM)

De bronk van SMV kent drie routes die per jaar achtereenvolgens gelopen worden. De route naar De Plank (1990), naar Veurs, naar de Knap en Einde. (JN)

De bronk van SGV gaat dit jaar naar Schoppem.

Normaal is de bronk voor sakramentsdag. In Moelingen en SMV gaat de processie voor sakramentsdag uit.

Normaal is eerst de mis en dan de bronk. In SMV is eerst de bronk en dan de mis (JN)

10.

Als een meid of knecht in dienst genomen werd betaalde de "heer" als bezegeling van de afspraak een "mè-penning". Dit was doorgaans een vijf-frank-stuk, ook in Nederland in de 20er jaren. Als de meid of knecht niet kwam opdagen dan moest dit geldstuk teruggegeven worden.

De "godshalder" was ook een klein muntstuk dat de afspraak over een koop bezegelde. Voor een paard was dat f2,50, voor een koe fl,-, voor een varken f0,25, voor een big f0,10 Met dit geld mocht niet gehandeld worden en het werd dan ook een busje voor de Afrikaanse Missien gestopt. (LS)

11.

Wat kunnen we doen tijdens de Trip-Sop-feesten?

o 10 oude foto's afdrukken en die verkopen met wat winst.

o Tentoonstelling maken over ons patrimonium en "d'r Koenwoof" verkopen.

o Een tentoonstelling maken over Stroperij, met materiaal van TB.

"'ne vur" (LS) = een bunzing

"'ne vuurder" (JN) = een bunzing

"'ne fuing" (RB en JN) = een steenmarter.

"'ne wessel" (RB) = een wezel.

"D'r Koenwoof" 1990, nummer 2.

ZOU V'R 'NS 'NE REJ SJPELE ?

Stelde men deze vraag rond de 50er jaren aan de muzikanten van de fanfare dan was het antwoord: "Ja, welke? Die van Mheer of d'r 6/8 of moder de kets?". Zou dit nu gevraagd worden dan keken 9 van de 10 muzikanten of ze water zagen branden. In het gunstigste geval fluisterde men: "Die heeft teveel bier gehad".

WAT IS 'NE REJ?

Een rej of een cramignon is volgens het boekje van Roger Pinon een van oorsprong Waalse dans op een kenmerkende muziek in de 2/4 of 6/8 maat. Deze dans wordt reeds genoemd in 1575 in Luik. In het land van Herve en Eupen-Malmedy bestonden er meer dan 100 verschillende nummers deels reeds stammend uit de 16e eeuw. Rond 1850 zijn er in Wallonie meerdere cramignon-gezelschappen opgericht. Tot zover Pinon.

1. X melodie in G⁶ Cramignon

overgenomen van party
Th. Schreurs ± 1926

melodie in G⁶ Nien gunt nog neet nao hiem

Kan hij bovenstaande behoren (?)

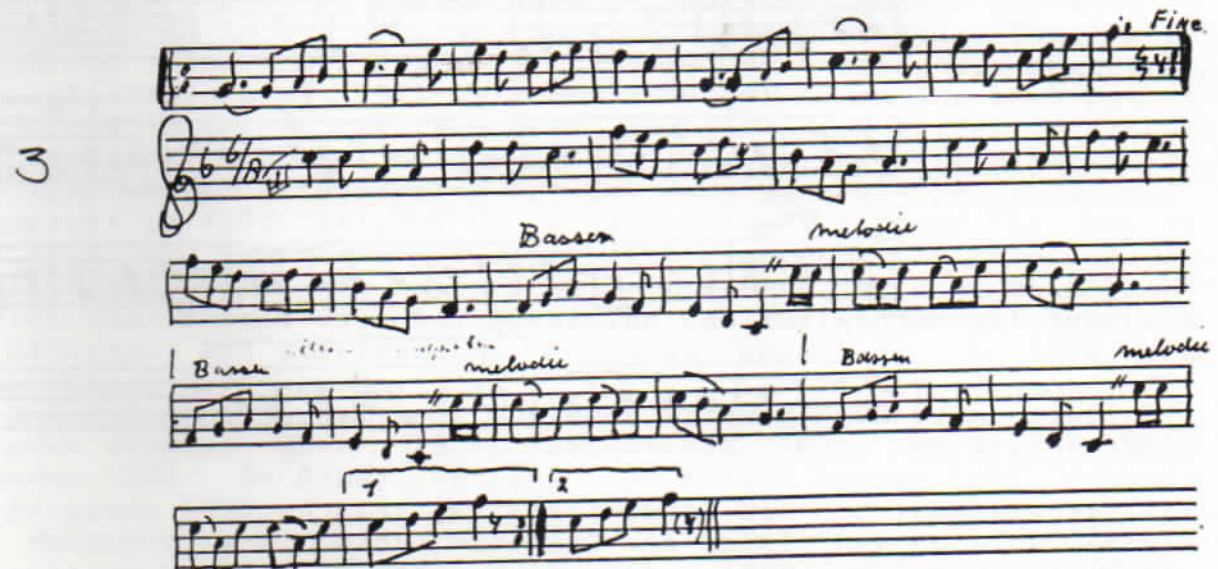
WAT IS HET KENMERKENDE VAN EEN CRAMIGNON?

Een van de kenmerken van een cramignon in de 6/8 maat is de verdeling van de noten. In hoofdzaak zijn het kwarten en achtsten met aan het slot van een reprise een zestal achtsten achter elkaar van hoog naar laag of omgekeerd, meestal voorafgegaan door 1/8 en eindigend met 1/8.

Toch worden genoemde kwarten en achtsten niet gespeeld zoals het hoort. Van de kwarten maakt men achtsten met punt en voor de achtsten speelt men zestienden. Een zestal achtsten achter elkaar worden dan triolen.

Van de ongeveer 20 in mijn bezit zijnde cramignons staat het overgrote deel in de 6/8 maat. Van de overblijvenden is er een overgezet van de 6/8 in de 2/4 maat (zie: afbeelding 1), een, waarschijnlijk een "inwijkeling", een geschreven in de 4/4 maat (deze wordt gespeeld in Slenaken) en een in de 2/4 maat (zie: afbeelding 2). Deze laatste werd door de fanfare in Margraten gespeeld en werd "Die van Mheer" genoemd. In andere plaatsen werd deze cramignon "d'r do fafafa" genoemd. In het boekje van Pinon staat deze rej afgedrukt maar met een andere verdeling van de noten en zonder 3e reprise. Eijsden speelt of speelde deze rej zoals hij in dit boekje staat maar daar noemde men hem "De Vink". Waarschijnlijk is deze cramignon van horen spelen "gearrangeerd" en misschien omdat Mheer dit arrangement geregeld uitvoerde is men in Margraten deze rej "Die van Mheer" gaan noemen. Zo is het ook met de benaming van de andere cramignons. De rej die in Mheer "e sjtukske sjeenk mit mosterd op" (afbeelding 3) heet wordt in Margraten "moder de kets hat mich gekretst" en in Sint Geertruid "d'n os" genoemd.

2 *

3

"D'r Koenwoof" 1990, nummer 2.

SPEELDE MEN VEEL VERSCHILLENDE CRAMIGNONS?

Een groot repertoire hadden de muziekkorpsen niet. Met een stuk of 4 of 5 was het meestal wel bekeken. Soms nog minder.

De cramignons die door Noorbeek gespeeld werden, werden ook, of tenminste gedeeltelijk door bijvoorbeeld Sint Geertruid of Mheer ten gehore gebracht. Evenals die van Mheer door bijvoorbeeld Banholt en Margraten en die van Margraten weer door Noorbeek.

De meest bekende uit vroeger jaren, tenminste zoals ze in Margraten genoemd werden waren d'r 6/8 (zie: afbeelding 4), die van Mheer, "Modder de kets.." en vooruit Mina. (zie: afbeelding 5) Is deze laatste wel een "echte" cramignon? Deze melodie komt n.l. ook voor in Potpourri Populaire no 1 van F. Renaud. In Mheer heette er nog een rej "d'r Sol". Ergens noemde men een cramignon "d'r re-sol". (zie: afbeelding 6) Mogelijk is deze dezelfde als de vorige.

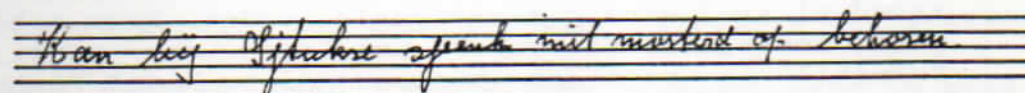
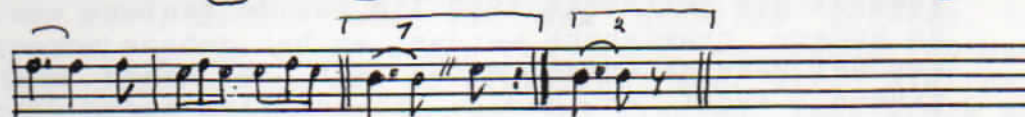
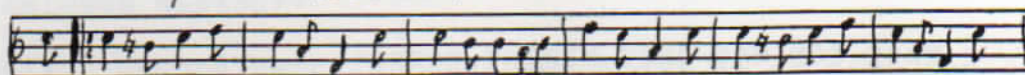
Een z.g. dorps-cramignon had men in de meeste plaatsen niet. Grondsveld heeft wel een eigen cramignon die men niet of moeilijk in handen krijgt. Waarschijnlijk heeft Eijsden de meeste variatie. Ook heeft Eijsden cramignons welke buiten Eijsden nauwelijks bekend zijn. Dat wil zeggen: vroeger waren deze cramignons buiten Eijsden onbekend.

Toch had niet elke vereniging typische cramignon-muziek. Rejjen deed men overal in Limburg en ook elders in Nederland, zoals in Gelderland en Overijsel. Men rejde dan op gewone, meest licht loopmarchen, of andere populaire muziek zoals bijvoorbeeld "Holland jubelt".

4. * Melodie in Si^b 6/8 (Margraten) Cramignon

"D'r Koenwoof" 1990, nummer 2.

5.

*
5*Cramignon Naaruit, vooruit, vooruit Mina (Margraten)*

DE ECHTE CRAMIGNONS.

De echte cramignons werden en worden zover schrijver dezès bequend alleen gespeeld door Grondsveld, Eijsden, Sint Geertruid, Mheer, Banholt, Noorbeek, Slenaken, Epen en Margraten. Dus plaatsen langs de grens met als uitschieter Margraten. Ook Voeren en Sint Meerten speelden cramignons. In deze laatste plaats niet in verenigingsverband maar door enkele muzikanten van de harmonie. Op 2e kermisdag werd door deze muzikanten ook in Sint Pieter cramignon gespeeld.

Leden van de harmonie in Voeren spelen tot op heden deze muziek. Aubel en Teuven kennen deze muziek niet evenals aan onze kant Cadier en Keer en Bemelen en vreemd genoeg ook Eckelrade. Wel werd in Eckelrade, door meestal oudere muzikanten, die er een of meer kenden van horen spelen deze weleens ten gehore gebracht na afloop in de buurt van het buffet. Cadier en Keer, Bemelen en Eckelrade zijn wel tamelijk jonge verenigingen, opgericht respectievelijk in 1921, 1914 en 1920. Ofschoon Noorbeek pas in 1927 werd opgericht was men daar wel met deze muziek vertrouwd wat verband zou kunnen houden met de ligging van deze plaats.

Ook Epen is een uitzondering omreden deze Harmonie pas werd (her) opgericht in 1938. Volgens Et. Franssen, reeds 50 jaar lid, was er tot 1934 wel een Harmonie maar stelde met slechts enkele leden niet veel voor. Na de heropricting in 1938 werd de cramignon-muziek daar bekend door het meespelen van muzikanten uit Noorbeek en Slenaken. Het aangrenzende Mechelen opgericht in 1834, zou deze muziek niet kennen.

De andere echte cramignons spelende verenigingen zijn opgericht, volgens drapeau: Mheer 1821; Grondsveld 1835; Margraten 1852; Eijsden 1874 (De Blaw) en 1880 (De Roej); Voeren 1890; Banholt en Slenaken 1895 en Sint Geertruid 1905. Het oprichtingsjaar van de Harmonie van "Sint Meerten" is niet bekend. De eerste oprichting van Sint Geertruid is echter 1843, van M'graten 1846.

"D'r Koenwoof" 1990, nummer 2.

WAAR KON MEN DEZE MUZIEK KOPEN?

Nergens! Partijen van cramignons bestonden zo goed als niet. De enige "echte" partij in mijn bezit is afbeelding 7. Hier staat zelfs een komponist op. Deze partij kan van mijn grootvader zijn geweest die omstreeks 1900 lid van de fanfare was. De andere cramignons werden op het gehoor nagespeeld. Ook vroeg men wel eens om enige maten met de namen der noten voor te zingen. Nadat er nodige mi-bemollen onder de pupiter en zelfs onder "d'r kios" waren terecht gekomen kon er op het einde van de avond al vrij aardig meegespeeld worden. Voor echte "laammekersj" heeft ondergetekende vaker wel eens een partij uitgeschreven. Verschil in partijen bestond niet. Zowel Piston als Bombardon speelden dezelfde noten zij het dat de blazer van dit laatste 'eksterment" de "leuperkes" verving door kwarten of halven of, een baspartij van eigen compositie speelde. Ook werden door leden met een goed muziekgehoor eigen arrangementen bijgemaakt, zoals bijvoorbeeld een 2e partij of een tegenzang en door iemand die handig was met de ventielen de nodige triolen ingepast. Als deze laatste ook al eens een maat doorschoot mocht dat de pret niet drukken.

6.

2 maal D.S.

(C) 1989 Strikke Music

"D'r Koenwoof" 1990, nummer 2.

HOE WERD CRAMIGNON GEDANST?

Vrij eenvoudig. Gewoon hand-in-hand springend op de maat van de muziek al of niet in een kring. In sommige plaatsen danste of rejde de kapitein van de Jonkheid voorop gevolgd door de rest. Stond er ergens een deur open dan slingerde men hier naar binnen en door een andere deur, mits aanwezig weer naar buiten. Was die andere deur er niet, zo kon men van een probleem spreken. In Noorbeek is enkele jaren geleden aan een aldaar wachtende VSL-bus aan de voorkant ingerejd en aan de achterkant weer uit. Niet een keer maar continu gedurende een 5-tal minuten. Toen kreeg de chauffeur de kans om de deur te sluiten.

In Margraten werd gerejd in een of meer kleinere of grotere kringen.

Vanzelfsprekend dansten geen 2 mannelijke personen hand in hand. Was dit wel het geval dan werd er al snel van "flabbesse" gesproken. Voor het schone geslacht gold dat niet. Integendeel. Als er meerdere dames naast elkaar rejden was dit meer een uitdaging aan de ferme stoere knapen langs de lijn. Zeker als er zich onder dezen mogelijke kandidaten bevonden om later de echtelijke sponde mee te delen.

IN HET VOLGENDE NUMMER:

Het spelen van de cramignon o.a. met "de Broonk" en het onbruik geraken hiervan.

D'r Lej va Merregraote.

7

28 Cramignon

Jean G. Hardt
1er Piston

Ad lib.

10

10

10

Mus. D.C.

*Chaque reprise se joue fiano la première fois
en deux ou trois fois forte
et la dernière fois forte*

KLEINE LANDSCHAPSELEMENTEN, NOODZAKELIJK IN HET LANDSCHAP.

In de streken waar van oudsher veeteelt wordt beoefend, zoals de Voerstreek, het Land van Herve, Nederlands Zuid-Limburg en de Haspengouw komen sinds eeuwen in het landschap waterplassen/poelen voor.

Deze zijn door de mensen gegraven voor verschillende doeleiden:

1. Het verzamelen en het opslaan van overtollig regenwater, dat anders snel van de hoger gelegen gebieden naar lagere terreinen zou stromen.
2. Het laten drinken door het vee. (koeien, paarden, schapen enz.)
3. Het voorkomen van erosie, door het ontbreken van de waterstromen.

De voordelen voor de landbouwers, veetelers en andere grondgebruikers waren en zijn duidelijk:

- a. Het gebruik van regenwater is goedkoper dan het aanwenden van grondwater en leidingwater.
- b. Het grondgebruik werd economisch en efficiënt benut. Een poel/waterput neemt relatief weinig plaats in beslag.
- c. Door eeuwen ervaring/overlevering van geslacht op geslacht wist men dat veel goede grond wegspoelde- en nog wegspoeld- naar lager terreinen, naar beken en riviertjes en tenslotte belandde/belandt in de rivieren en de zee.
- d. Een bijkomend voordeel voor de gebruikers van gronden in de lager terreinen was en is, dat men beken en riviertjes minder vaak hoefde/hoeft schoon te maken en uit te diepen.

In vroeger eeuwen en vanaf de 15e a 16e eeuw met zekerheid hadden de waterschappen/hoogheemraden de taak controle bij de grondgebruikers uit te oefenen op de reiniging van de waterlopen.

Teneinde de erosie, het rigoreuze dichtslibben en waterverspilling tegen te gaan, werd in onze landen (Nederland, België en Duitsland) in de jaren 60 plannen ontwikkeld door allerlei instituten om het overheidsbeleid om te buigen in een andere richting.

De verschillende overheden vaardigden, de ene sneller dan de andere, maatregelen van bestuur en wetten uit om de teloorgang van de vele karakteristieke landschapselementen te bewaren c.q. te herstellen. We kunnen hierbij denken aan hoogstamfruitbomen, knotwilgen, poelen, graven of graften, holle wegen, landbouwwegen, windsingels, bosjes enz.

Doordat de verschillende overheden hun beleid vaak minder goed op elkaar afstemmen;

Denk aan:

I Ruilverkaveling

II Premies voor kappen van hoogstamfruitbomen

III Het opruimen van hagen en poelen en bomen

ontstond onder de mensen een funeste mentaliteit t.o.v. het hen omringende landschap en de veranderende natuur.

"D'r Koenwoof" 1990, nummer 2.

Daardoor verdwenen en verdwijnen nu nog bomen, graften, hagen, poelen en wordt het landschap nog steeds geegaliseerd voor een z.g. effectiever landbouw- en veeteeltgebruik.

En daarom proberen industrieën nog steeds met steun van de verschillende overheden en ministers delfstoffen uit onze landschappen te wroeten, liefst in onbeperkte hoeveelheden (bijv. mergel, zand, grind, steenkool, gesteenten).

Deze ontwikkelingen zijn versneld door de mechanisatie in de landbouw en de technische ontwikkelingen in de industrie.

Produkten van landbouw, veeteelt en tuinbouw en grondstoffen en eindprodukten zijn noodzakelijk voor de welvaart.

Maar zijn alle bovengeschetste ontwikkelingen ook steeds welkom voor ons welzijn?

Teneinde beter vat te krijgen op de kringloop van landschapsontsierende en grondstoffenverslindende ontwikkelingen besloten de overheden in de verschillende regio's om ons heen (de z.g. Euregio) meer de wetgeving op elkaar af te stemmen, zodat grensoverschrijdend een heilzamer en gericht beleid kan worden gevoerd. De Europese Commissie en het Europees Parlement krijgen hierin steeds meer bevoegdheden en kunnen sancties nemen.

Er werden instellingen uit de grond gestamt. O.a. in Nederland het I.K.L. (=Instituut voor Kleine Landschapelementen).

Milieugroepen in de diverse landen hielpen en helpen de eigenaren een handje door vrijwilligers onderhoud te laten verrichten aan landschapselementen. Resultaten van deze werkzaamheden zijn al te zien en menigeen heeft er al mee te maken gehad.:

1. boomsingels zijn aangeplant
2. poelen zijn hersteld
3. wandelpaden zijn heropend
4. ruilverkavelingsplannen zijn gewijzigd. Uitvoer of al uitgevoerde ruilverkavelingen zijn later bijgesteld.
5. vuilverbrandingsovens en stortplaatsen worden gepland en uitgebouwd.

Het doel van een en ander is de grondgebruikers, wie dat ook mag zijn, bewuster te maken van de hen omringende natuur.

Samenvattend kunnen we stellen dat:

I door de mentaliteitsverandering en bewustwording van grotere bevolkingsgroepen en

II de wetgeving van de laatste 20 jaar en de hoewel nog vaak gebrekkige controle op deze maatregelen van de overheden er een kentering gaande is die hopelijk het tij zal doen keren.

We zijn er nog niet.

De tijd zal leren welk oordeel de volgende generaties over ons zullen uitspreken betreffende de houding van de hedendaagse generatie.

Laat de zondvloed nog even wachten en de poolkappen hun sneeuwhoeveelheden behouden.

Fred de Warrimont.

"D'r Koenwoof" 1990, nummer 2.

Kerkplein 210 3798 's-Gravenvoeren

Einde 13 3790 St. Martensvoeren

uw spaarbank bij de hand

'de Swaen'

een ideale ontmoetingsplaats
in hartje Voerstreek

Niet alleen de dorst word er
gilest maar ook de honger ge-
stild. De kleine versnaperingen
en streekgerechten hebben nog
niemand teleurgesteld. Boven-
dien kan men er kiezen uit een
groot assortiment trappet-
ten, streekbieren en landwijn-
nen. En mocht men naden de
weg naar huis niet meer vinden,
dan kan men nog altijd voor een
prikkje een kamer huizen met ont-
bijt aan bod. Stads groepen,
jeugd groepen en gezin-
schappen kunnen gebruik maken
van een ruime breekplaats.
Voor groepen organiseert De
Swaen maaltijden, koffietafels,
barbecues en feesten. Tijdens de
week kunnen verzoeken van
de accommodatie gebruik ma-
ken. De herberg is het gehele jaar
geopend vanaf 10.00 uur.
Maandag rustdag.

Herberg "De Swaen", Kinkenberg 188
3798 's-Gravenvoeren, tel. 041/81.13.67.
18de eeuwse gelagkamer
(groepen vooral reserveren)

